

Guia docent de l'assignatura "Mètodes qualitatius de recerca social" 2011/2012

Codi: 101147

Crèdits ECTS: 6

Titulació	Pla	Tipus	Curs	Semestre
2500262 Sociologia	819 Graduat en Sociologia	OB	2	1

Contacte

Nom : Vicent Borrás Català

Email : Vicenc.Borras@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

Es recomana haver superat els crèdits corresponents a l'assignatura de 1er Metodologia i Disseny d'Investigació

Objectius i contextualització

Es tracta d'una assignatura que es planteja com a continuació de la de Metodologia i Disseny d'Investigació del primer any de grau. Igual que a Metodologia i Disseny, l'interès primordial de la matèria és el de dotar als alumnes dels fonaments teòrics i dels instruments tècnics per dur a terme la vessant aplicada del que ha de ser al seu ofici.

L'objectiu fonamental és oferir a l'alumnat la informació i el desenvolupament de les habilitats per l'aplicació de tècniques qualitatives en la fase de la contrastació empírica de la recerca. El curs es centrarà especialment en els mètodes i tècniques qualitatives de recollida de les informacions: Tècniques d'interlocució, i tècniques vinculades a l'ús de documents.

El fet de tractar de manera exclusiva, les tècniques de recollida d'informació qualitativa és a efectes solament pedagògics. Cal mantenir la idea que no es pertinent entendre la investigació sociològica en termes de la dicotomia quantitatiu/qualitatiu.

Competències i resultats d'aprenentatge

1333:E01 - Descriure els fenòmens socials de manera teòricament rellevant i tenint en compte la complexitat dels factors implicats, de les seves causes i dels seus efectes.

1333:E01.16 - Esmentar els principals conceptes de la sociologia.

1333:E01.17 - Indicar-ne les dimensions, els possibles indicadors quantitatius i l'evidència qualitativa rellevant per observar-los empíricament.

1333:E03 - Enumerar la metodologia i les tècniques de recerca sobre les quals recolzen les principals hipòtesis sobre les relacions socials, les posicions i les pràctiques dels individus en l'estructura social i els canvis socials.

1333:E03.03 - Identificar els principals mètodes i tècniques quantitatius i qualitatius.

1333:E03.04 - Explicar la base metodològica d'aquests mètodes i tècniques quantitatius i qualitatius.

1333:E03.05 - Relacionar-los amb els diferents enfocaments de la sociologia.

1333:E06 - Aplicar els principals mètodes i tècniques quantitatives i qualitatives de recerca social en un tema concret.

1333:E06.10 - Elaborar un guió d'entrevista o d'un grup de discussió.

1333:E06.11 - Elaborar un pla d'observació.

1333:E07 - Dissenyar un projecte de recerca social definint un marc teòric exhaustiu amb uns conceptes clars, formulant hipòtesis coherents i significatives, escollint les tècniques de recerca apropiades per als conceptes adoptats i analitzant els resultats empírics obtinguts amb aquestes tècniques.

1333:E07.01 - Definir conceptes d'anàlisi.

1333:E07.02 - Formular una hipòtesi amb aquests conceptes.

1333:E07.03 - Elaborar un instrument d'anàlisi significativa per a aquesta hipòtesi.

1333:E07.04 - Obtenir conclusions a partir de la informació recollida amb aquest instrument.

1333:G01 - Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.

1333:G01.00 - Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.

1333:G02 - Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.

1333:G02.00 - Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.

1333:T03 - Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.

1333:T03.00 - Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.

1333:T04 - Buscar fonts documentals a partir de conceptes.

1333:T04.00 - Buscar fonts documentals a partir de conceptes.

1333:T05 - Avaluar la qualitat del propi treball.

1333:T05.00 - Avaluar la qualitat del propi treball.

1333:T06 - Treballar en equip i en xarxa en situacions diverses

1333:T06.00 - Treballar en equip i en xarxa en situacions diverses

Continguts

Tema 1. Introducció. Orientacions generals de les tècniques qualitatives

1. Perspectives històriques sobre la gènesi i desenvolupament de la investigació qualitativa.
2. Paradigmes i perspectives en la investigació qualitativa.
3. El debat qualitatiu/quantitatiu. Cap a la complementarietat de perspectives.
4. Els mètodes i tècniques de recollida d'informació i d'anàlisi: visió panoràmica.

Tema 2. Investigar amb tècniques qualitatives

1. Objectius de la recerca i recursos disponibles
2. Les fases en la recerca qualitativa
3. De la construcció de l'objecte d'estudi a la planificació de les estratègies de contrastació empírica. El disseny en la recerca qualitativa
4. La selecció de les unitats d'observació: el camp d'anàlisi i la mostra.

Tema 3. Tècniques de conversació, narració (I): L'entrevista

1. Clarificació conceptual i terminològica: Tipus d'entrevistes
2. El procés de l'entrevista: Selecció d'informadors, apropament, la guia, les relacions, el recull de la informació...
3. Avantatges i limitacions de les entrevistes

Tema 4. Tècniques de conversació, narració (II): Els grups de discussió

1. Clarificació conceptual i terminològica
2. Aspectes del disseny, camp i realització dels grups
3. Avantatges i limitacions dels grups de discussió.

Tema 5. Tècniques de conversació, narració (III): Metodologia biogràfica

1. Clarificació conceptual i terminològica: Tipus de tècniques biogràfiques
2. La pràctica i la valoració de la metodologia biogràfica
3. Disseny, camp d'anàlisi i presentació dels materials biogràfics
4. Avantatges i limitacions de la metodologia biogràfica

Tema 6. La investigació documental

1. Definició de materials documentals
2. L'ús de material documental: avantatges i limitacions

Metodologia

Donat que es tracta que l'alumnat aprengui a fer servir i practiqui les tècniques qualitatives d'obtenció d'informació, la metodologia docent i les activitats formatives de l'assignatura el situen en el centre del procés d'ensenyament-aprenentatge. Així, la metodologia docent combinarà: sessions expositives, pràctiques a l'aula que permetin aplicar els conceptes adquirits i tècniques explicades, tutories de seguiment i treball autònom.

Activitats formatives

Activitat	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes Magistral	40	1.6	1333:E01.16 , 1333:E01.17 , 1333:E03.04 , 1333:E03.03 , 1333:E07.02 , 1333:G01.00 , 1333:E07.03 , 1333:E07.01 , 1333:E03.05
Pràctiques a l'aula	12	0.48	1333:E06.10 , 1333:E07.01 , 1333:G02.00 , 1333:T04.00 , 1333:T06.00 , 1333:T05.00 , 1333:T03.00 , 1333:E07.02 , 1333:E06.11
Tipus: Supervisades			
Tutories grupals	15	0.6	1333:E01.17 , 1333:E06.10 , 1333:E06.11 , 1333:E07.02 , 1333:G02.00

programades			, 1333:T03.00 , 1333:E07.03 , 1333:E07.01
Tipus: Autònomes			
Estudi i comprensió dels coneixements	20	0.8	1333:E01.16 , 1333:E03.05 , 1333:G01.00 , 1333:T04.00 , 1333:E03.03
Lectures dels Textos	23	0.92	1333:E01.16 , 1333:E03.03 , 1333:E03.04 , 1333:G01.00 , 1333:E03.05 , 1333:E01.17
Preparació individual de les proves escrites	15	0.6	1333:E01.17 , 1333:E03.03 , 1333:E03.05
Treball en grup	25	1.0	1333:E06.10 , 1333:T06.00 , 1333:T03.00 , 1333:E07.04 , 1333:E07.02 , 1333:E07.01 , 1333:E06.11

Avaluació

Se superarà l'assignatura si la nota final de les diferents activitats d'avaluació assoleix com a mínim un 5. Tant la prova escrita individual com el projecte d'investigació han de tenir una nota mínima de 4 per tal de poder fer mitjana i superar el conjunt de l'assignatura.

Aquells estudiants que durant el curs hagin fet un seguiment adequat de l'assignatura i no superin l'avaluació grupal, podran reformular aquelles parts del projecte d'investigació no superades durant el període d'avaluació de compensació. L'avaluació individual, si no se supera, no es podrà recuperar.

A l'acta d'avaluació tan sols tindran la qualificació de "no presentades" aquelles persones que no hagin fet les activitats d'avaluació corresponents al 50% de la nota.

Activitats d'avaluació

Activitat	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència durant el curs a les pràctiques programades a l'aula	10%	0	0.0	1333:E01.17 , 1333:E06.10 , 1333:E06.11 , 1333:T05.00 , 1333:E07.02 , 1333:E07.01
Prova escrita que avaluarà l'adquisició de conceptes i instruments bàsics transmesos en l'assignatura	40%	0	0.0	1333:E01.16 , 1333:E03.03 , 1333:E03.04 , 1333:G01.00 , 1333:E07.01 , 1333:E03.05
Treball de recerca en grup	50%	0	0.0	1333:E06.10 , 1333:E06.11 , 1333:E07.01 , 1333:E07.03 , 1333:G01.00 , 1333:T03.00 , 1333:T05.00 , 1333:T06.00 , 1333:T04.00 , 1333:G02.00 , 1333:E07.04 , 1333:E07.02

Bibliografia

ALONSO, Luis Enrique (1994) «Sujeto y discurso: el lugar de la entrevista abierta en las prácticas de la sociología cualitativa». En: *Métodos y técnicas cualitativas de investigación en ciencias sociales*, editado por J.M. Delgado y J. Gutiérrez. Madrid: Síntesis. P. 225-240.

ALONSO, Luis Enrique (1996) "El grupo de discusión en su práctica: memoria social, intertextualidad y acción comunicativa cualitativa". *Revista Internacional de Sociología*, 13: 5-36.

ALONSO, Luis Enrique (1998) *La mirada cualitativa en sociología. Una aproximación interpretativa*. Madrid: Fundamentos.

- ALVIRA MARTIN, Francisco (1983) «Perspectiva cualitativa-perspectiva cuantitativa en la metodología sociológica». *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 22. P. 53-75.
- BALAN, J. et al. (Eds.) (1974) *Las historias de vida en las ciencias sociales*. Buenos Aires: Nueva Visión.
- BERTAUX, Daniel (2005) *Los relatos de vida. Perspectiva etnosociológica*. Barcelona: Edicions Bellaterra.
- BLANCHET, A. (1989) "Entrevistar", a A. Blanchet, R. Ghiglione, J. Massonat i A. Trognon (eds.): *Técnicas de investigación en Ciencias Sociales*. Madrid: Narcea.
- BORRÀS V.; LÓPEZ P.; LOZARES C. (1999) "La articulación entre lo cuantitativo y lo cualitativo: de las grandes encuestas a la recogida de datos intensiva". *Qüestió*, 23 (3): 525-541.
- BOURDIEU, P. (2003) *El oficio de científico. Ciencia de la ciencia y reflexividad*. Barcelona: Anagrama.
- BOURDIEU, P.; CHAMBOREDON, J.; PASSERON, J. (1989) *El oficio del sociólogo*. Madrid, Siglo XXI
- CALLEJO, Javier (2001). *El grupo de discusión: Introducción a una práctica de investigación*. Madrid: Ariel.
- CRESWELL, J. W. (1998) *Qualitative Inquiry and Research Design. Choosing among five traditions*. Thousand Oaks: Sage.
- DELGADO, J.M.; GUTIERREZ, J. (Eds.) (1994). *Métodos y técnicas cualitativas de investigación en ciencias sociales*. Madrid: Síntesis.
- FLICK, Uwe (2004) *Introducción a la investigación cualitativa*. Madrid: Morata. (Ed. original 1998)
- GLASER, B. G.; STRAUSS, A. L. 1967. *The Discovery of Grounded Theory. Strategies for Qualitative Research*. Nueva York: Aldine.
- GUTIÉRREZ BRITO, J. (2008) *Dinámica del grupo de discusión*. Madrid: CIS.
- IBÁÑEZ, Jesús (1986) *Más allá de la sociología. El grupo de discusión: técnica y crítica*. Madrid: Siglo XXI. (2ª edición).
- IBÁÑEZ, Jesús (1994). *El regreso del sujeto. La investigación social de segundo orden*. Madrid: Siglo XXI.
- KRUEGER, Richard A. (1991). *El grupo de discusión. Guía práctica para la investigación aplicada*. Madrid: Pirámide.
- MORSE, J. M. (2005) *Asuntos críticos en los métodos de investigación cualitativa*. Alicante: Universidad de Alicante
- MUCHIELLI, Alex (2001) *Diccionario de métodos cualitativos en ciencias humanas y sociales*. Madrid: Síntesis.
- ORTI, Alfonso (1989). «La apertura y el enfoque cualitativo o estructural: la entrevista abierta semidirectiva y la discusión de grupo». A: *El análisis de la realidad social. Métodos y técnicas de investigación*, editado por M. García Ferrando; J. Ibañez y F. Alvira. Madrid: Alianza. P. 171-203.
- PUJADAS MUÑOZ, Juan José (1992). *Método biográfico: El uso de las historias de vida en ciencias sociales*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.
- QUIVY, R.; VAN CAMPENHOUDT, L. (1992). *Manual de investigación en ciencias sociales*. Paris: Limusa.
- RODRIGUEZ GOMEZ, G.; GIL FLORES, J.; GARCIA JIMENEZ, E. (1996). *Metodología de la investigación cualitativa*. Archidona (Málaga): Ediciones Aljibe.
- RUIZ OLABUENAGA, José Ignacio (1996). *Metodología de la investigación cualitativa*. Bilbao: Universidad de Deusto.

- SANTAMARINA, C.; MARINAS, J.M. (1994). «Historias de vida e historia oral». En: *Métodos y técnicas cualitativas de investigación en ciencias sociales*, editado por J.M. Delgado y J. Gutiérrez». Madrid: Síntesis. P. 257-285.
- STRAUSS, A; CORBIN, J. (2003). *Bases de la Investigación cualitativa*. Medellín: Universidad de Antioquía.
- THOMAS, William I.; ZNANIECKI, Florian (2004) *El campesino polaco en Europa y en América*. Madrid: CIS.
- TAYLOR, S.J.; BOGDAN, R. (1992). *Introducción a los métodos cualitativos de investigación. La búsqueda de significados*. Barcelona: Paidós.
- TRINIDAD, A.; CARRERO, V.; SORIANO, R. M. (2006) *Teoría fundamentada "Grounded Theory". La construcción de la teoría a través del análisis interpretacional*. Madrid: CIS.
- VERD, J. M.; LÓPEZ, P. (2008) "La eficiencia teórica y metodológica de los diseños multimétodo". *Empiria, Revista de Metodología de Ciencias Sociales*, 16: 13-42.
- VALLES, Miguel S. (1997) *Técnicas cualitativas de investigación social. Reflexión metodológica y práctica profesional*. Madrid: Síntesis.
- VALLES, Miguel S. (2002) *Entrevistas cualitativas*. Madrid: CIS.
- YIN, R. K. (1994) [1984] *Case Study Research. Design and Methods*. Thousand Oaks, California: Sage.